

Jutadombi harcok és a megtorlás

•••• Dr. Marossy Endre

Marossy Endre: Mecséri János ezredes és 51 katonájának hadbírószági pere 1958. Magyar Napló, Írott Szó Alapítvány, Budapest, 2018. 400 p. (Megjelenését támogatta a Nemzeti Kulturális Alap és Budapest Főváros XX. kerület, Pesterzsébet Önkormányzata.)

A szerző hadtörténész, másfél évtizede kutatja az 1956-os forradalom és szabadságharc pesterzsébeti hadtörténetét, benne a jutadombi harcokat. Itt november 4-én a Magyar Honvédség zárt alakulatai a kerületi nemzetőrökkel együtt az egyetlen győzelmet aratták a szovjet csapatok és velük harcoló volt ÁVH-sok ellen. Fő részesének, az esztergomi 7. gépesített hadosztálynak még az emlékéit is kitörölték. Habár a harcokban csak az 51. légvédelmi tüzérsztyály fele vett részt, az egész hadosztályt felszámolták, hivatásos és sorállományát más alakulatokhoz vezényelték, parancsnoki épületébe szovjet alakulat települt. *Mecséri János* ezredes, hadosztályparancsnokot és 51 bajtársát hadbírószág elé állították. A jogi értelemben pernek aligha nevezhető leszámolás a legnagyobb volt, 11 jogerős halálos ítéletet eredményezett. Annyit,

ahány Jutadomb környékén elesett szovjet katonát egy szovjet feljegyzés kimutat. Egy honvéd elmenekült, az Elnöki Tanács kegyelemből három sorkatona halálbüntetését életfogytiglani börtönre enyhítette, a többi hét ítéletet végrehajtották. A jutadombi győzelmet kivívó körletparancsnok, *Kliebert László* százados a nyomozati cselekményeket észlelve önként idézte elő saját halálát.

A levéltári dokumentumok ezreire alapozott könyv feltárja a nyomozati eljárás és a per történetét, de kitér a teljes, sokéves megtorlásra is. A történeti részt 66 életrajz követi. Az esztergomi hadosztály tisztjeiről, katonáiról, de a megtorló gépezet kiszolgálóiról is: vizsgáló tisztek, ügyészek, hadbíró pályafutása tárul fel. 47 színes és fekete-fehér felvétel valamint névmutató, bibliográfia, adattáblázat teljesíti ki a könyvet.

A márványarcú miniszter

Gali Máté: Berzeviczy Albert - A márványarcú miniszter Atheneum Kiadó, Budapest, 2017. 550. p. + képek

Már elfogadott, hogy történelem oktatásunk és szemléletünk 1945 után féloldalasra „sikerült”. Ezen próbál változtatni saját eszközeivel 2016 őszétől a Lira Kiadói Csoport a Szépmíves Könyvek sorozatának kiadásával. Sorozatuk által 19. és 20. századi életrajzok, kultúrtörténeti munkák, elfeledett, vagy ki sem adott naplók, emlékiratok... tárják elénk az utolsó két évszázad sokszínű magyar valóságát.

Szervesen illeszkedik közéjük egy fiatal történész, *Gali Máté Berzeviczy Albert - A márványarcú miniszter* című kötete. Nem véletlen könyvének több mint ezer lábjegyzete, névmutatója és képmellékletei – a VERITAS Történetkutató Intézet tudományos segédmunkatársa 2017-ben megvédett doktori disszertációját tartalmazza.

Gali négy főbb időszakra tagolva ismerteti a dualizmus és a Horthy korszak konzervatív-liberális politikai vezetése egyik meghatározó személyiségének élet-

pályáját. A 13. századig visszavezetett családfájú Berzeviczy-nemzetség sárosi dzsentrícsaládjába született (1853) Berzeviczy Albert ifjúkori behatásai élete végéig elkísérték. Három évtizedes parlamenti pályafutása során kultuszminiszter (1903–1905), majd a képviselőház elnöke (1910–1911) is volt. Elkötelezett sportvezető, alapító elnöke 1895-ben a Magyar Olimpiai Bizottságnak.

1922 és 1931 között diplomataként képviselte a magyar érdekeket – főként erre az időszakra esik történetírói és tudományszervezői tevékenysége. 1930-ban a Magyar Corvin-lánc kitüntetését vehette át. A Magyar Tudományos Akadémiának 1905-től haláláig volt az elnöke, a Kisfaludy Társaság vezetését 1923 és 1936 között látta el. 1936-ban a kormány saját halottjának tekintette, az MTA székházában ravatalozták fel. Kormánypárti és ellenzéki lapok egyaránt pozitívan emlékeztek meg életútjáról.

